

Östra Åkerby Kommun	
Kommunstyrelsen	
2017 -01- 30	
Dnr: KS-2017-112	Dpt: 914

Interpellation

2017.01.15

Till : Ordföranden för Bygg- och Miljönämnden

Med referens till ärende 8 vid KF 2016.12.01 och det relativt svaga resultatet vid SN:s undersökning för *Tillämpning av lagar och regler*. Resultatet bekräftas av ett flertal exempel av vad som tycks vara tveksamma och ifrågasatta ingripanden och förelägganden mot enskilda företagare från Miljökontorets sida.

Har Bygg-och miljönämnden tagit del av och bedömt Miljökontorets arbetssätt?

- Hur har nämnden bedömt Miljökontorets tillämpning av krav och förelägganden i förhållande till gällande lagkrav?
- Hur upplever nämnden företagarnas upplevelse av kontrollbesöken och bemötandet.?

Svar på interpellation till Bygg- och miljönämndens ordförande. (KS 2017-112)

Interpellationen refererar bl.a. till ett ärende som avhandlades på KF i december 2016 gällande Timtaxa för handläggning enligt Miljöbalken, antagande. De två frågeställningarna som ställs i interpellationen däremot tolkar jag, att de syftar på den debatt som följde under den ärendepunkten.

Under den debatten framställdes inte våra inspektörers arbetsinsatser så positivt. I interpellationen text nämns det även att det ska finnas ett flertal exempel på tveksamma och ifrågasatta ingripanden och förelägganden mot enskilda företagare. En beskrivning jag givetvis, och absolut inte delar. Interpellationen däremot ger mig chansen att beskriva det arbete som utförs i Bygg och Miljönämnden och av våra kompetenta och duktiga medarbetare på förvaltningen.

Det refereras även till resultatet från en av Svenskt Näringslivs undersökningar gällande "Kommunens tillämpning av lagar och regler". Undersökningen är subjektiv och grundar sig på en enkät som har gått ut till kommunens företagare, med en svarsfrekvens på 57%. Man kan få en bedömning i sex steg, där steg 1 är dåligt och steg 6 är utmärkt. Östhammar får betyget 2,85. Ett resultat vi givetvis vill förbättra framåt, och som vi jobbar för. Om man tittar på våra kommungrannar, så ligger de på liknande resultat i undersökningen. En spännvidd på 2,78 (Uppsala) till 3,25 (Tierp). Riksgenomsnittet är 3,19.

Miljöavdelningen arbetar med flera olika tillsynsområden, som grundar sig främst i livsmedelslagen, alkohollagen och miljöbalken. Andra lagar är tobakslagen, lagen om handel med receptfria läkemedel, smittskyddslagen m.fl. Som svar på frågeställningen i interpellationen kommer här en redogörelse av hur den operativa tillsynen sker och hur den granskas inom miljökontorets kompetens.

Först så är det reglementet, som fullmäktige beslutar om. Här anges vad aktuell nämnd har ansvar för. Bygg- och miljönämnden har bl.a. enligt sitt reglemente ansvaret för den tillsyn som är ålagd kommunen enligt livsmedelslagen och miljöbalken m.m.

Sedan styrs nämndens arbete av förvaltningslagens bestämmelser där arbetet i en myndighet förtydligas. Det finns även regler i de specifika speciallagarna om hur vissa administrativa saker ska utformas i nämnden. Där finns bl.a. verksamhetsplaner och behovsutredningar. Utöver detta finns även kommunens egna revisorer och kontroller.

Det är ytterst nämnden och de som nämnden har gett delegation som är ansvariga för hur tillsynen sker. Detta sker enligt en viss modell med några variationer, beroende på i vilket lagrum som tillsynen sker. I nämnden beslutas årligen om en treårig tillsynsplan. I den anges vilken slags tillsyn som ska ske under de närmaste tre åren. Nämnden är skyldig enligt lag att se till att nämnden har de resurser som krävs för den planerade tillsynen. För att försäkra sig om att det finns tillräckliga resurser krävs det enligt lag att en behovsutredning görs. I behovsutredningen beskrivs hur mycket som krävs för att fullgöra verksamhetsplanen. Nämnden ska se till att de behov som finns tillgodoses, så att den tillsyn som krävs enligt lagen kan utföras. Om nämnden ej tillser detta behov har länsstyrelsen rätt att frånta kommunen rätten att bedriva tillsyn. Kontroll av detta sker enligt vissa tidsintervall.

För att tillse behovet av resurser som behovsutredningen beskriver för att nå verksamhetsplanens mål har kommunen rätt att ta ut avgifter. Detta är ingen frivillig rättighet, eftersom det är kravställt att det är de som är föremål för tillsyn som ska betala, inte skattekollektivet. Däremot utför nämnden vissa uppgifter som tillsynsobjekten rimligen inte ska behöva betala, så som rådgivning eller hantering av obefogade klagomål. Allt annat som rör tillsynen ska kostnadstäckas av dem som är föremål för tillsyn. Nämnden har i ett beslut grundat i SKL:s riktlinjer bedömt att en kostnadstäckning med avgifter på 75-85% är rimlig.

Nämnden kontrollerar att verksamhetsplanen uppföljs flera gånger per år. Där beskrivs vilken tillsyn som skett och hur utfallet ser ut inom de inspekterade områdena. Livsmedelstillsynen sker i projektform. De enskilda projekten redovisas senare för nämnden. Tillsynen beskrivs då för ledamöterna vid nämndsammanträdet. Verksamhetsplanen för livsmedelstillsyn beskriver även varje projekts inriktning och metod. Förutom detta sker på livsmedelsområdet årligen en rapportering till Livsmedelsverket. Varje rapport, beslut och sanktion skickas då in i sin helhet. En sammanställning av detta återfinns hos Livsmedelsverket.

Till varje nämndsammanträde redovisas samtliga beslut i en delegationsbeslutslista där vi i nämnden kan läsa alla beslut som inspektörerna har fattat. Där finns alla beslut om allt från avgifter till upphörande av verksamhet.

Nämnden får även internutbildning vid vissa nämndsammanträden där inspektörerna beskriver verksamheten inom sina specialområden. Detta sker på uppmaning av mig som ordförande eller enskilda politiker i nämnden. Under dessa utbildningstillfällen sker en genomgång av gällande lagstiftning och vilka metoder som används vid tillsynen.

De tre vanligaste metoderna för tillsyn är oanmälda besök, anmälda besök och skrivbordstillsyn. Oanmälda besök utgör 90-95% av livsmedelstillsynen, i enlighet med riktlinjer från Livsmedelsverket. Ett oanmält besök sker utan att den som är mål för tillsynen vet att inspektionen kommer att utföras. Anmälda besök är det vanligaste vid tillsyn enligt miljöbalken. Då meddelar inspektören i god tid att besök kommer att ske, och sedan planeras en lämplig tid för besöket. Skrivbordstillsyn sker enligt metoden att inspektören begär in skriftlig information som sedan granskas inne på kontoret. I samtliga fall får den som varit föremål för en inspektion ett inspektionsprotokoll. Detta protokoll är offentlig handling. Ett besök kan leda till olika sanktioner om brister har framkommit. Om det är ett besök som leder till sanktioner fattas normalt ett delegationsbeslut, eller så går ärendet till nämnd.

Förvaltningens internkontroll är även den ett kontrollverktyg som redovisas till nämnd för att säkerställa att tillsynen sker på rätt sätt och är säker m.m. I interkontrollen risk- och väsentlighetsvärderas de risker som kan finnas inom förvaltningens område, däribland risken för att lagar och regler tolkas olika. Detta kontrolleras flera gånger per år och redovisas för nämnden. Detta sker enligt kommunfullmäktiges beslut om internkontroll. Revisorernas åsikter och det som framkommit genom andra undersökningar införlivas i internkontrollen i de fall där det är lämpligt. Nämnden har beslutat att det ska vara två redovisningar av verksamhetsplan och internkontroll per år.

Miljöchefen sitter med på samtliga nämndsammanträden och svarar på frågor som uppkommer vid enskilda ärenden eller vid genomlysning av delegationslistan. Miljöchefen har även avstämning med varje gruppering inom miljöförvaltningen veckovis, där likställighet av tillsynen diskuteras. Alla ärenden som inspektörerna finner svåra att bedöma tas upp på dessa möten, och varje enskilt ärende genomlysas av gruppen. Dessa möten har även till funktion att säkerställa att inte sanktioner utdöms utan att miljöchefen är införstådd i ärendet. Miljöchefen deltar även på slumpvis valda inspektioner för att ge inspektörerna råd och stöd i sin tillsynsmetodik. Dessa tillfällen är även till för att kontrollera eventuella klagomål mot en enskild inspektör. Miljöchefen avrapporterar avvikelser till arbetsutskottet vid klagomål mot enskilda inspektörer. I ärenden där företagare är hotfulla eller mycket otrevliga sker tillsyn med miljöchef i första hand, och om inte det fungerar så används polis.

Användandet av sanktioner i tillsynsarbetet sker i många fall på delegation men alltid i dialog med chef och kolleger för att säkerställa att det är rätt och sakligt korrekt. Delegationsbeslut skrivs alltid med lagstöd och en tydlig motivering. Dessa beslut kan överklagas och prövas av rättslig instans.

Vanliga sanktioner som används av förvaltningen är återbesök, förbud eller stängning/upphörande av verksamhet. Återbesök är när en inspektör bedömer att en åtgärd behöver vidtas, men det inte är av allvarlig art. Vid återbesök utgår en avgift eftersom besöket ligger utanför den planerade tillsynen enligt verksamhetsplanen. Den kostnaden brukar uppgå till 3-4 timmar, och allt förarbete, restid och efterarbete ska då oavkortat bekostas av den tillsynen avser. Vanliga ärenden här är smuts i kök som inte behöver stängas med förbud. Förbud/förelägganden av verksamhet eller del av verksamhet sker då verksamheten kan ge upphov till olägenhet eller skada för människors hälsa eller miljö. Här är vanliga ärenden förbud att släppa ut orenat avloppsvatten. Dessa beslut upphävs då skadan eller risken upphör genom en åtgärd som bedöms som tillräcklig, ofta med nytt tillstånd eller återbesök. Skillnaden mellan förbud och återbesök är att vid förbud får ingen verksamhet ske, men vid återbesök kan verksamheten fortgå mellan inspektionen och återbesöket. Stängning eller upphörande av verksamhet innebär ett totalt stopp av verksamheten. Ofta gäller dessa omedelbart även om de överklagas. Chansen att få återuppta verksamheten är ofta mycket låg. Vanliga ärenden som får stängning eller upphörande av verksamhet är direkta utsläpp av farliga ämnen eller något som utgör en allvarlig olägenhet mot människa hälsa eller miljö.

Andra vanliga sanktioner är miljösanktionsavgift som beslutas om ifall någon har utfört en åtgärd som är anmälningspliktig eller tillståndspliktig utan att göra anmälan eller söka tillstånd. Beslut om dessa sanktioner fattas på delegation, redovisas på delegationslistan till nämnd och verkställs av kammarkollegiet. Beslut om vite kan fattas enligt delegation när det rör sig om små belopp, och även de redovisas på delegationslistan till nämnd. Viten utdöms av tingsrätten, miljödomstol.

Förutom detta så deltar inspektörerna i länsmöten där man tillsammans med alla andra kommuner och länsstyrelsens personal diskuterar hur lagen ska tolkas och användas i arbetet. Detta för att få likställighet inför lagen i samtliga kommuner. Länsstyrelsen har det tillsynsrådgivande ansvaret för kommunerna, samt tillsynen på kommunens tillsyn. Detta sker genom tillsynsbesök hos kommunernas miljökontor.

Som en extra säkerhet för att Östhammars kommun inte ska göra någon konstig bedömning så ingår miljökontoret i en gruppering med Tierp och Älvkarleby. Det är en samverkan där alla miljöinspektörer från dessa tre kommuner möts vid cirka fyra tillfällen per år och diskuterar hur lagen ska implementeras i tillsynsarbetet.

Vid rekrytering av nya inspektörer tillämpas provanställning i sex månader. Under denna tid har de ej delegationsrätt att fatta egna beslut. Miljöchefen skriver under alla beslut som de nya inspektörerna vill skriva. Under denna sexmånadersperiod granskar miljöchefen inspektören för att säkerställa att personen är lämplig och har en sund inställning till uppdraget.

Utbildningar i tillsynsmetodik och hur inspektörer ska sköta sig i arbetet sker fortlöpande. Vissa av dessa utbildningar sker externt, såsom kursen "Besvärliga människor" som alla inspektörer i Östhammars kommun genomgår. Andra utbildningar sker under länsstyrelsens försorg, samt i samverkan med andra kommuner. En stor del i utbildningen av inspektörer sker inom förvaltningen där dubbelinspektioner är mycket vanliga. Dubbelinspektion är när en inspektör skuggar en annan inspektör under en inspektion och sedan ger feedback. Dessa dubbelinspektioner kan även leda till förslag till utbildningar eller fördjupade diskussioner inom förvaltningen.

Åter till frågeställningarna i interpellationen.

Hur har nämnden bedömt Miljökontorets tillämpning av krav och förelägganden i förhållande till gällande lagkrav?

Eftersom frågan ställs till mig blir det givetvis min bedömning, som är grundad bl.a. på de dragningar som vi får på nämnd och i arbetsutskott. Jag har även som ordförande många andra tillfällen att diskutera både med förvaltningschef och miljöchef om vad som händer i verksamheten. Jag känner mig helt trygg i det arbetet som förvaltningen utför. Inga krav och förelägganden görs utan att ha gällande lagkrav som grund. Som det är beskrivet i ovanstående text, finns det ett flertal kontrollpunkter och kontrollverktyg som borgar för det.

Och ska jag tolka övriga ledamöters bedömning så blir det utifrån de diskussioner och frågeställningar som sker på nämndsmötena. När inspektörerna redovisar de projekt som genomförs ställs det frågor om besök, förelägganden och sanktioner. Jag har inte upplevt någon misstro eller att det presenterats någon avvikande åsikt om de åtgärder som utförts. Likadant när vi ställer frågor om delegationsärenden som sker mellan våra nämndmöten, så känner jag likadant.

Hur upplever nämnden företagarnas upplevelse av kontrollbesöken och bemötandet.?

Det blir likadant här att jag får svara för egen del i första hand. I huvudsak så är min känsla att när förvaltningen är ute på besök hos de olika verksamhetsutövarna, så finns förståelse för inspektörernas uppdrag. Även att bemötandet är positivt både från utövare och inspektör. Men det ligger också i sakens natur att när man får ett myndighetsbesök där det ska utföras en kontroll av ens verksamhet, så är det en speciell upplevelse. Och det uppstår med säkerhet situationer där man inte har samsyn. Inte heller här har jag fått signaler om någon annan bedömning från övriga ledamöter i nämnden.

Tomas Bendiksen

Ordf. Bygg och Miljönämnden